

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

אור ההליכות

לאור באור מנורת המאור | מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

מלכתחילה אוניברסלי, להלניסטים, נציגי התרבות העולמית באותה שעה, שנלחמו ביהדות על אמונותיה ודעותיה.

משמעותה הקוסמית של המנורה

בעיית הדבר שהמנורה לא זכתה לעיון מדרשי רב כפי שהנס עצמו זכה. אמנם היא נתחבבה על העם כפי שהדבר בא לידי ביטוי בשירה ובאמנות, אך הללו ביטויים שכיחים לכלי המשמש מצווה חביבה. היא לא נתחדשה לרגל הנס כי היא מנורת המקדש שכבר ידענוה. זו הדעה הרווחת עד שאין איש מטריח עצמו לראות נכוחה שהנס אמנם נעשה במנורת המקדש בעלת שבעת הקנים, ואילו המצווה שנקבעה "לשנה אחרת" (שבת כ"א) נעשתה כמנורה בעלת שמונה קנים, ואולי דברים כגון?

כאן שוב מפתיע בעל "מנורת המאור" בסמליות שהוא רואה במנורה. הוא (על פי תיאוריה שעברה ובטלה מן העולם) נותן למנורה משמעות קוסמית. לדבריו, שבעה מקניה מסמלים את שבעת כוכבי הלכת, והקנה השמיני מסמל את גלגל המזלות. בזמן שביית המקדש היה קיים הייתה המנורה בת שבעת הקנים מסמלת את כוכבי הלכת, ושולחן הפנים עם שתי עשרה חלותיו סימל את גלגל המזלות על שנים עשר מזלותיו. עתה באה מנורת החנוכה ומסמלת את כל מערכת השמים.

כאמור, אין לבטל את דבריו עם ביטולה של אותה תיאוריה מדעית אסטרונומית, ועם שקיעתה של אמונת האסטרולוגיה על ההשגחה בעולם. חשוב לנו שבדבריו הוא נותן משקל יתר למנורה בכך שהוא רואה בה משמעות קוסמית, ובמה שהוא פותח פתח לתהות על קנקנה של המנורה.

כאן באים חידושי לידי מפגש וזהות נפלאים. המנורה כסמל למערכת השמים באה לומר, שגלות ישראל וגאולתם אינן תלויות בשום גורם שמימי. אלא הן תוצאה ישירה מאור האומה – מצבה הרוחני. ומקורן הבלעדי – אלודי השמים המשגיח בעולמו.

האור הנסי האוניברסלי אף הוא בא לומר שאמונת היהדות ותורתה אין מקורן בשכל האנושי, ואינן מאמינות בשום גורם שמימי או כוח בטבע אלא מקורה אלודי, ואמונתה באלודי השמים והארץ, ה' אחד, שאין לו דמות הגוף ואינו גוף.

דבריו אלו יובהרו לנו היטב אם נעיר הערה חשובה למתעסק במדרשי חז"ל ובספרי ההגות לחכמינו מימי הביניים. ה"אור" מסמל מאז ומתמיד את האמונה בה' ובתורה, ככתוב "כי נר מצוה ותורה אור", ובמקביל לכך את השגחת הבורא, לדוגמה "יאר ה' פניו אליך", שכן ההשגחה, האמונה והתורה תלויים זה בזה כפי שנתבאר הדברים במורה נבוכים ח"ג פרק נ"א.

לפי זה האור האוניברסלי משמעותו אמונה לכל העולם בבורא עולם, והמנורה הקוסמית משמעותה עם ישראל עם עולם משום שהוא מאמין באל עולם. כך המנורה מאירה את ההשגחה האלודית.

הרבה מדרשים נאמרו על נס זה, ועמדו על הנס ועל טיבו, עד שאין דרשן יכול לומר: "ראה זה חדש מצאתי", שכן אפשר לענות לו, "כבר היה לעולמים אשר היה מלפנינו" (קהלת א'), "יותר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר" (קהלת יב').

אולם מסתבר שחז"ל צדקו בקבעם: "אין מדרש בלא חידוש". שכן גם אם הראשונים הצליחו למצות את מכלול הרעיונות שבכל עניין, הרי משתנים הזמנים ועמם המושגים וקיים חשש שרעיונותיהם ילכו ויבטלו מן העולם. לפיכך אפשר לומר: כל המקיים רעיון, מסבירו ומחדשו, מבררו ומלבנו, מעלה עליו הכתוב, כאילו עשאו והביאו לעולם. ואשר לנושא דידן: אין לנו יומרות לדרן על החג מתוך היקף ועומק שיטתיים ומושלמים, אלא להסבירו על פי אחד הדרשנים המזהירים שלנו, שמשום מה נדחה לקרן זוית – ר' יצחק אבובה, מחבר ספר "מנורת המאור" (עפ"י נר ג, כלל ד, חלק ב, פרק א, סימן קלג).

נס חנוכה – נס אוניברסלי

הרבה נסים נעשו לישראל ועליהם אנו אומרים בהלל ובהודיה לה', "והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם". אף נס חנוכה בכלל. נראה שהנס על פי הודיה זו מקבל ממד מצומצם "לנו", לישראל, נס לאומה בלבד, ואמנם "פוק חזי מאי עמא דבר", צא והתבונן בדעותיהם וברגשותיהם של המונינו, ומיד תגלה את הרגשת ה"לנו" בנסי חנוכה: ניצחנו בשדה הקרב, הואר מקדשנו, וכך אף נוסח ההודיה: "על הניסים... שעשית עמנו ועם אבותינו". אולם בעל "מנורת המאור" רוצה להבין אחרת, וזו לשונו: "הקב"ה עושה נסים ונפלאות עם ישראל בכל זמן כשהם צריכים להראות (=לאחרים, לאומות העולם) גדלותו בעולם. ואל יחשבו בלבם (=אומות העולם, כך מסתבר מדבריו), שהעולם כמנהגו נוהג, אלא שהוא יתברך שמו חידשו יש מאין...". מדבריו אנו למדים, ייעודו של עם ישראל – החדרת האמונה באלודים אחד, כל יכול, משגיח – הוראת רעיון זה נתקלת בקשיים. מאחר שאומות העולם מאמינות שהעולם כמנהגו נוהג, ולית דין ולית דין, "ומי ה' אשר אשמע בקולו". לכן ה' עושה נסים ונפלאות עם ישראל, כדי לסייע להם בהפרכת תיאוריית החוקיות המוחלטת שלדעתם היא שולטת בעולם, והורסת את האמונה בה' משגיח. לנסים יש תפקיד, "למען ספר שמי בכל הארץ", ואף נס חנוכה כן. יוצא אפוא, שבניגוד למקובל לראות בנס חנוכה עניין לאומה בלבד, יש לראותו כהרבה נסים, נס אוניברסלי, שיש בו עניין לאומות העולם, לא פחות מלישראל. שמא זו כוונת חז"ל בנוסח ההודיה שתקנו: "ועשית לך שם גדול בעולם", ולעמך ישראל עשית נסים ונפלאות כדי להבליט את הכיוון האוניברסלי שמחבר "מנורת המאור" נותן לנס חנוכה. מדבריו על נס ההצלה מגזירת המן בפורים (סימן קלה) למדים שהיהודים חטאו בתקופת אחשוורוש, גזירת ההשמדה של המן הייתה איום הקב"ה על ישראל כדי שיחזרו בתשובה, ומשעשו כן נעשה הנס להצילם. יוצא אפוא, נס פורים הוא לאומי, לישראל, אם כי הוא בוודאי היכה הדים בין הגויים. לא כן נס חנוכה, הינו

גיליון 142
טבת
תשפ"א

המרכז העולמי
למשפט התורה

בית הדין
לדיני ממונות

ארגון
"אשת חיל"

כולל
להכשרת דינים

שבטות עיון | ירחי כלה
וישיבות ר"ח

הוצאת ספרים
מכון משה

אתר
"נצח ישראל"

www.net-sah.org

ברכה והצלחה
למשפחת התורם

החפץ בעולם שם
לרפואת הוריו וילדיו
בתוך שאר חולי ישראל
ולהצלחת משפחתו

מעייפות היכולה לעצור אותו, או אפילו חרדות וכדומה, וכלה בסביבה לא מאשרת, ואפילו פוגעת. הוא יכול להרגיש ולחשוב, ש"עכשיו אין לי כוח להתקדם עם ערכי", או, "אני מרגיש כל כך קשה, אין לי סיכוי להצליח". כשנתבונן נמצא, שגם אנשים המודעים לערכיהם, פעמים רבות לא מתקדמים, מחמת מחשבות ורגשות מסוג זה.

לכן, עלינו למצוא את ה'מתכון' להתפתח בחיים, למרות הקשיים הרבים, יהיו אשר יהיו. ניתן לומר, שאם האדם היה יכול 'לא להתרגש' ממחשבות ורגשות שליליים (דבר המצריך פירוט יתר בהמשך), הוא היה יכול יותר בקלות, להיות מחויב לערכיו, מחויב להתקדמות למרות הקשיים. שילוב היכולת 'לא להתרגש' מהקשיים, בנוסף למחויבות לערכיו, יוליד הצלחה בחיים, למרות נתונים קשים אפילו מאוד.

במאמרים הבאים, בע"ה נפרט הדרך לחיות על פי "נוסחה" זו.

חגי צדוק, מרצה ויועץ נישואין ופסיכותרפיה
050-9391244
אתר: galx.co.il/gz

המחלה. רופא גדול, מרפא את החולה". כלומר, ההתייחסות היא למכלול האדם, לתפישתו את חייו, ולא דווקא לקושי כזה או אחר ספציפי. כשהאדם חי נכון – הוא חי נכון. אז איך חיים נכון?

” החיים של אנשים אמתיים, בנויים מהתמודדויות אמתיות, המוכרחות מעצם היותנו בשר ודם, הדורשות יכולות מתאימות להתמודדות עם האתגרים הניצבים לפתחם

כאשר אדם מודע לערכי חייו – הוא מזהה מהם הערכים שאם יחיה על פיהם, ייגרם לו סיפוק, והוא גם חי את חייו על פי אותם ערכים, הוא בעצם מכון את כוחותיו למה שהכי מתאים לו אישית. הוא ירגיש יותר סיפוק ואנרגיות בחייו, מה שייתן לו את היכולת להצליח. אם כן, זה הדבר הראשון שעליו לחתור לקראתו.

עם זאת, הרי חיי האדם רצופים קשיים אישיים – רגשיים ופיזיים, כמו גם קשיים מסביבתו. החל

כדי להצליח בחיים, דרושה "גמישות פסיכולוגית". אנו מדברים על היכולת להיות גמיש למרות הקשיים. היכולת לא לזרום עם המחשבות והרגשות הלא מסתגלים לחיים, אלא לזרום דווקא עם מה שנכון לחיים למרות; קשיים, רגשות ומחשבות שליליות, שאמורים לכאורה לעצור את החיים. השאלה היא, איך בעצם עושים זאת? איך יתכן להמשיך להצליח, למרות התחושה "הברורה" שאני לא יכול? איך אפשר להצליח כשיש לאדם הפרעות כאלה ואחרות, גם אם נפשיות, כמו חרדות, מחשבות טורדניות ועוד?

בארבעת המאמרים הבאים, ננסה לתת כלים מעשיים לחיים מנצחים. אין מדובר על מעשה קסם. זה, לפחות לפי השקפתי, לא קיים בחיים האמתיים. החיים של אנשים אמתיים, בנויים מהתמודדויות אמתיות, המוכרחות מעצם היותנו בשר ודם, הדורשות יכולות מתאימות להתמודדות עם האתגרים הניצבים לפתחם. והיות והמטרה כאן, היא, לא לפתור בעיה או הפרעה ספציפית, אלא להציע "גישה נכונה לחיים", נתמקד בתרפיה המכונה ACT (Acceptance and Commitment Therapy) – תרפיה קבלה ומחויבות) – חלק מ'הגל השלישי של CBT', שמטרתה לתת כלים בידי האדם, כדי לייצר את אותה "גמישות פסיכולוגית". ביטוי לכך, היא האמרה היפה "רופא טוב מרפא את

אור החינוך – הרב יונתן לוי אהבת ילדינו – חלק ג: איך הילד ירגיש שאוהבים אותו?

שמדרבנים אותו לרצות לעשות יותר טוב. כאשר אנו מתרגלים לומר טוב ולהדגיש את הטוב שבילד, הדבר פועל עליו ועליו, והתנועה לעשות טוב מתרבה.

כיצד קורה שלפעמים האהבה מתעמעמת? וכיצד ניתן לחזק את האהבה בזמנים קשים? בעלון הבא.

הרב יונתן לוי, ראש הישיבה התיכונית בעפולה ומחבר ספר "יסודות החינוך – הדרכות חינוכיות להורים".

050-9391244
yonaam@gmail.com

כולנו רוצים להרגיש אוהבים. התחושה שאנו אוהבים מפיתה בנו כח ומחזקה אותנו. לילדים חשוב יותר מכל, להרגיש שהוריהם אוהבים אותם. ככל שגיל הילדים צעיר יותר כך הם מודים בכך בגלוי, וככל שהם מתבגרים הם נוטים להסתיר את רצונם לחוש אוהבים על ידי הוריהם.

יש לאהוב את הילד כמו שהוא. אם הילד ירגיש שאהבת הוריו תלויה בהתנהגותו הוא יתקשה לחוש אוהב. הוא עלול להרגיש שאוהבים אותו רק כאשר הוא מתנהג כפי המצופה, "על תנאי", ואהבה זו תפוגג ברגע הראשון שימצא או יטעה מהדרך הסלולה.

במשך כל שעות היממה חשוב לילד להרגיש שמקבלים אותו כמו שהוא, אך ישנם זמנים בהם צריך להקפיד על כך ביותר. הזמנים הללו מכונים: "זמני מעבר". הראשון שבהם הוא לפני היציאה מהבית. התחושה שהוא אוהב תלויה את הילד ב"מלחמת ההישרדות" הקיימת פעמים רבות בחברה וניתן לו כח להתמודד. זמן נוסף הוא זמן החזרה הביתה שמהווה את המעבר מהחוץ הסוער אל הבית החם והבטוח. הזמן האחרון הוא הזמן הסמוך לשינה. לאווירה ולאמירות כלילה לפני השינה יש השפעה על אופי השינה ועל החלומות ועיבוד היום.

הרגשה, מטבעה אינה שווה אצל כולם, כל אחד מרגיש אוהב באופן אחר. יש לאהוב את הילד כמו שהוא רוצה וצריך. בניגוד לתחושה שדווקא אם נקנה לילד כל מה שיבקש ונשקיע בו ממון רב הוא ירגיש שאנו אוהבים אותו, המציאות מראה שילד מרגיש אוהב בהתאם ליחס ולזמן המושקע בו. כשאנחנו נמצאים עם הילד עלינו לשדר לו שאנחנו רק שלו. זה לא זמן לענות לטלפונים או למיילים חשובים, ואפילו לא להתייחס לאורחים המתפקקים על הדלת. זהו הזמן בו הילד הוא יחיד בעולמנו ודבר לא יכול להפריע או להיות "חשוב" יותר ממנו.

ביטויי האהבה של הורים כלפי ילדיהם משתנים מילד לילד, הם מושפעים מאופי הילד ומגילו. לפי תגובות הילד ניתן לזהות מה נעים לו, וכשהילד גדל כדאי וראוי לשאול אותו אלו דברים גורמים לו הנאה ומסכים לו תחושה נעימה.

מילים טובות בונות את תחושת האהבה בכל גיל, אך בעיקר בגיל הצעיר. כל מילה טובה שאנו אומרים לילד בונה אצלו מלאכים קטנים טובים,

הכנס העולמי ה-30
לדיני ממונות
ומשפט עברי

בראשות הרב ד"ר רצון ערוסי שליט"א
רב העיר קרית אנו ותבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

בע"ה גם השנה אנו נקיים את הכנס העולמי
ה-30 למשפט התורה, תשפ"א
במים ראשון-שלישי, ט'-י"א אדר תשפ"א,
23.221 - 21.221
בנושא: מגיפת הקורונה במשפט התורה

פשרה ודין במשפט התורה | טו"ר אבשלום נגר

‘להאליס’ ככל שניתן את הכרעת הדין, בחינת “יקוב הדין את ההר”.

המעמיק להתבונן על המערכת המשפטית-התורתית, ימצא עליונות וייחודיות אשר אינה קיימת בחוקי העמים.

לעניין זה יפים דבריו של הרב אריאל בראלי שליט"א (כסף כשר, ע' 581) וז"ל:

‘מערכת משפט מבוססת על תפיסת עולם הקובעת את המשקל של ערך מסוים על פני חברו. במשפט התורה, פירוט הדינים והעונשים מייצג את התפיסה הערכית שהנחיל בורא עולם לעם ישראל’.

לכן אומר משה רבינו ליתרו: “כי יבוא אלי העם לדרוש א-להים”. ההידיניות המשפטית בין אדם לרעהו, על פי דיני תורה, היא דרישת אלוקים. זו כוונת רבינו יעקב, בעל הטורים, אשר העמיד את מקומו של המשפט בעבודת ה', ולא בסדר החברתי:

המשפט הוא יסוד ועיקר גדול בעבודת ה', וכל שופט ושופט שפט את דורו והשיבו מדרכו הרעה לעבודת ה', ללכת בדרך אשר דרך בה אברהם אבינו, לעשות צדקה ומשפט (טור חושן משפט א').

■ הכותב הוא טוען רבני ומגשר מוסמך. חבר לשכת הסוענים הרבניים בישראל וחבר באגודת היועצים והמטפלים בישראל.

לתגובות ושאלות:
נייד: 050-4766211
n.avshalom@gmail.com

בערכאות רק מהסיבה שלהבנתם הכוח נמצא בבתי המשפט.

תובנה זו מוטעית. פסקי דין בבתי הדין לממונות ניתנים לאכיפה, בהתאם לחוק הבוררות. בתי הדין לממונות מודעים היטב לחוק הבוררות, למעלותיו ולחסרונותיו, ובהתאם לכך מנוסח שטר הבוררות – המחייב את הצדדים לקבל את פסק הדין.

המעמיק להתבונן על המערכת המשפטית-התורתית, ימצא עליונות וייחודיות אשר אינה קיימת בחוקי העמים

ב. הציווי התורתי: “ועשית הישר והטוב – זו פשרה, לפני משורת הדין” (רשי"י דברים ו, יח), הוביל להבנה מוטעית שהוקצנה בקרב ההמונים, והיא שבבתי הדין התוצאה תהיה פשרה ולא דין.

אכן, היהדות רואה בעין חיובית מאוד את האדם המעדיף להתפשר מאשר להילחם... אך בל נשכח שדייני ישראל מזהירים אזהרות רבות ובכללם: לא לרחם בדין, להתרחק כמטחוי קשת מכל עניין שיש לו נגיעה העלול להטות את הדין ועוד. כל זאת, בכדי להאדיר את המערכת המשפטית אצל בעלי הדין, ובכדי

לא אחת, נשמעת טענה מקרב המתדיינים בפני בתי הדין, שהם חוששים מכך שבית הדין יחייב אותם בפשרה – למרות רצונם לקבל את המגיע להם בדין, ויהי מה.

חשש זה הביא לכך שיש הנמנעים – אף משלומי אמוני ישראל – לתבוע את זכויותיהם בפני בתי הדין כדיני ישראל. הללו מבלי משים ומחוסר מודעות נגשים לתבוע את זכויותיהם בפני בתי המשפט, הדנים על פי חוקי העמים. לבד מכך שבהתנהלותם הם מייקרים את משפט העמים על פני משפט התורה, וחמור מכך – את הערכאות שבהם דנים יהודים על פי חוקי הגויים, יש עוד לדעת כי פעמים רבות אדם מקבל לידיו פסק דין שאינו תואם את ההלכה הצרופה במשפט התורה, ואם הזוכה בערכאות יממש את פסק דינו – הרי שעלול הוא להוציא ממון מחברו שלא כדין תורה.

חששם של המתדיינים מקורו משתי סיבות, שונות בתכלית:

א. מעמדם של בתי הדין לממונות במדינת היהודים.

למרבחה הצער, טרם זכינו למה שאנו מייחלים בכל יום: ‘השיבה שופטנו כבראשונה’, וטרם זכינו להכרה ריבונית בבתי הדין לממונות. כפועל יוצא מכך, סמכות השיפוט החוקית של בתי הדין לענייני ממונות היא מכוח חוק הבוררות ובהתאם לסייגי החוק. לא אחת אנו שומעים על אנשים שבוחרים להתדיין

אור המחשבה

מהיכן צומחת הישועה? | הרב חננאל סרי

למלא עוד כלי ועוד כלי אלא שעתה היא אינה יכולה לאסוף עוד כלים. כעת בשעת הרצון אפשר למלא רק את מה שהכינה מראש. זה מצבו של כל אחד מאיתנו בשלבים רבים של החיים שבהם אנחנו פתאום מגיעים להזדמנויות גדולות אבל מימושה של כל שעה כזו תלוי בשאלה עם כמה כלים והכנות הגענו. כל מפגש עם אדם גדול (גדול תורה, רופא מומחה, איש עסקים ועוד) או עם מקום מיוחד (ספריית ספרים עתיקים, מאגרי מידע מסווגים) מביאה אותנו לשעות גדולות והשאלה תמיד תהיה מה ההכנות שהבאנו למפגש החשוב? האם הגענו למפגש מוכנים וניצלנו אותו כראוי או שלאחר מעשה נזכר בתחושת החמצה מה שכחנו לשאול, לבקש, ללמוד. עלינו להכין את עצמנו לקראת זמנים גדולים כדי שנדע לנצל אותם כשנזכה להם ביום מן הימים. עלינו לדעת ולזכור תמיד שהקב"ה לא עוזב אותנו אף פעם וכשנפגוש מצב קשה נחפש תמיד לא את מי להאשים אלא היכן המוצא והפתרון מתוך מה שנותר לנו בבית. עם מה הוא מצפה שנפעל ונעשה דברים גדולים בעולם שהרי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב. לכן פעמים רבות אנחנו מוצאים שמאנשים מוכים וחבולים, פשוטים לכאורה ועלובים בתחילתם, דווקא מהם באה ישועה ומהפכות גדולות שכן הייתה בהם אמונה גדולה וכמותה עלינו לטפח בכל אחד מאיתנו כדי לעשות ולהשפיע טובה בעולמו המופלא.

(כמובן בניגוד להלכה שאינה מתירה נוהג כזה) והיא אינה יודעת את נפשה. אלישע אומר לה שאין בידיו לעזור לה אולם הוא מתקשה להאמין שהקב"ה השאיר אותה במצב כזה ולכן הוא מבקש ממנה שתבחן מה נשאר לה בבית ושמה משם תצמח לה הישועה. האשה ממחרת לענות “אין לשפחתך כל בבית” כלומר אין כלום, אולם כנראה שפתאום היא נזכרת במשהו קטן שנשאר – “כי אם אסוך שמן”. נשאר כלי קטן אחד של שמן (בדומה לסיפורם של החשמונאים). אז הנביא מורה לה לאסוף כלים ריקים ככל שתוכל לביתה ולאחר שהיא אוספת אותם (שהרי הוא מורה לה מה לעשות עם כל הכלים “האלה” כלומר אלו שנמצאים עימה) הוא מורה לה לסגור את הדלת ויחד עם בניה ליצוק מהכלי הקטן ולמלא את כל הכלים הריקים שמן. האשה עושה כך עד שנגמרים הכלים והשמן נעצר. השמן מחזיר את כל החוב ואף משאיר להם די כסף למחיתם. אולם תיאור הנס שנעשה בשמן הדגיש דבר נוסף. הפסוק מספר שבשלב מסוים האשה ביקשה עוד כלי ובנה ענה לה “אין עוד כלי” ואז נעצר השמן ולכאורה תיאור זה מיותר ומה בא ללמדנו? דבר גדול הפסוק מלמד כאן, הוא רוצה שנחוש מה חשבה אותה אשה כשגילתה פתאום מה כוחו של מה שהשאיר לה הקב"ה. היא רוצה עכשיו

פעמים רבות בחיי כל אדם הוא מוצא את עצמו במצב קשה וחלק מהקושי הוא דרך ההתמודדות עם הצרה שהתרגשה ובהא עליו. חז"ל לימדונו שאם ראה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו, כלומר יבדוק האם מצבו לא נובע מחטאיו שהביאו עליו את אותו שפל. והנה נותנים לנו מספר פסוקים מספר מלכים מבט נוסף ולפיו לעיתים יתכן והצרה אינה אלא למראית עינינו וכל שעלינו לדעת הוא כיצד להתמודד עימה. הפסוקים (מלכים ב תחילת פרק ד) מספרים כיצד אשה שהייתה נשואה לאחד מצדיקי הדור צעקה אל הנביא אלישע לעזרה שכן בעלה מת והותיר אותה עם שני בנים וחובות כבדים. המלווה עמד לקחת ממנה את שני בניה לעבדים בגלל חובו של בעלה

בית הדין לדיני ממונות בראשותו של הרב ג' רצון ערוסי שליט"א

רב העיר קריית אונו וחבר מועצת הרב"ר לישראל
קורא לציבור הרחב
להתדיין רק ע"פ דין תורה בכפוף לחוק הבוררות.
יש אפשרות לערער לפני הרב נוסף.
לפרטים יש לפנות אל מזכיר ביה"ד נכתב לבקשת בוררות,
בציון פרטי הצדדים המלאים והמדויקים,
בדואר אלקטרוני bdmamonot@gmail.com
במקס: 1533-5351119
או לכתובת בית הדין לדיני ממונות, ת"ד 211 קריית אונו 55100

ש. הנני אשה בחודש השני להריון (אשר אובחן כהריון תאומים) לאחר הפריית מבחנה. האם עלי לצום בעשירי בטבת?

ת. את פטורה, אם את מעדות המזרח, שו"ע, או"ח, תקנ"ד, ה. אם את מעדות אשכנז, את פטורה, רק אם את מצטערת הרבה בהריון זה. הגה הרמ"א, שו"ע, או"ח, תקנ"א, והרמב"ם, תעניות, ה, י, כתב: "עוברות ומניקות מתעניות ומשלימות בתשעה באב". משמע שבשאר תעניות אינן חייבות כלל ואפילו אינן מצטערות. אמנם מעוברת, שאמר, שהוכר עוברת, שהוא מכשלוש חודשים. אולם ניתן לומר, שמאחר וחז"ל לא חילקו במעוברת אם מצטערת או לא מצטערת, אלא שהם בדעה שחז"ל לא גזרו תענית בארבע התעניות: צום גדליה, עשירי בטבת, תענית אסתר (=היא מנהג), ושבעה עשר בתמוז. אם כן, כשידוע לנו לפני כן שהיא בהריון, כמו במקרה שלך, את פטורה. שהרי הרמ"א שהחמיר, כתב כדלקמן: "מיהו עוברות ומניקות שמצטערות הרבה, אין להתענות. ואפילו אינן מצטערות, אינן מחויבות להתענות אלא שנהגו להחמיר..." כלומר הרמ"א מודה שעוברות ומניקות לא היו בכלל הגזירה להתענות (חוץ מתשעה באב), ואפילו אינן מצטערות, ורק שנהגו להחמיר. אבל כשהן מצטערות לא נהגו להחמיר. נמצאנו למדים מעיקר הדין מעוברת, בכל אב, גם אם אינה מצטערת, פטורה. ואם היא מאלה שנהגו להחמיר, חייבת, אלא אם כן היא מצטערת, שפטורה לקיים המנהג.

שנרחוץ את הידים, אפילו לא נטנפו הידים באופן הנראה לעין, הואיל והיום עם התפתחות תחום המיקרוביולוגיה מכירים שרחיצת הידים עם מים נחוץ למניעת החלאים?

ב. בעידן הקורונה האם מותר גם לרחוץ ידים כדרך שמקפידים בימי החול בתדירות יתר כמו שעושים לאחר שנכנסים לבנין מהרחוב וכיוצ"ב?

ת. א. חובה לרחוץ ידיים כי אין זו רחיצת תענוג, ויש חשש זיהום.

ב. חובה לרחוץ ידיים חמירת סכנתא מאיסורא.

ש. כתב רבנו בהל' תעניות, שאם חלה תענית בערב שבת מתעניין בערב שבת.

אנו רואים שרק עשרה בטבת צמים בערב שבת. מדוע לא שאר הצומות כדברי רבנו?

ת. בזמן שנהגו עפ"י קידוש החדש, יכלו לחול וחלו כל צומות החורבן בע"ש.

אבל משנהגו לפי הלוח, ובקביעת הלוח היו שיקולים שונים, כמו לא אד"ו ראש, ועוד. לא חלים צומות החורבן בע"ש, חוץ מעשירי בטבת.

ש. האם בתעניות, יחיד שלא צם, יכול לומר עננו בתפילה? רבנו מביא את זה בהל' תפילה בפרק ב, הל' ט, שם מדבר על הצם בלבד.

בהל' יוה"כ שם מביא רבנו שזה נוסח התפילה של יוה"כ ומשמע מדברי רבינו, שזה שלא צם, אומר.

ת. שיטתי היא, שגם בתעניות ציבור, כמו ביום הכיפורים, מי שלא צם אומר עננו, ומתפלל כמו יום תענית.

ש. א. אם צריך להניח תפילין במנחה ב-י בטבת, משמע אנחנו חייבים להתפלל מנחה גדולה, שהרי במנחה שלערכי שבתות, אנו גולשים דרך קבע לזמן שלאחר הדלקת הנרות (כניסת השבת). האם זה נכון?

ב. במקרה שלא תהיה בעיה להתפלל מנחה קטנה, האם זה יהיה נכון לומר "עננו" במנחה? שהרי כמו בשאלה הראשונה, אנו נוהגים דרך קבע "לגלוש" עם תפילת מנחה שלערכי שבתות אל תוך השבת.

ת. א. גם במנחה קטנה מניחים תפילין, ואחרי מנחה שהיא לפני השקיעה חולצים את התפילין. הדלקת נרות נעשית ביום, הרבה זמן לפני השקיעה.

ב. לשיטתנו יש לומר עננו, בערבית שחרית ומנחה, גם כשעשירי בטבת חל בערב שבת. כי תפילת מנחה אינה מתקיימת אחרי השקיעה, אלא לפני השקיעה עד צאת הכוכבים, ועד אז כל הנ"ל מותרים.

ש. א. האם מותר להסתפר ביום שישי בצום?

ב. מי שמניח תפילין בצום במנחה הסמוכה לתפילת ערבית של שבת, האם יכול להקל ולקחת את התפילין לביתו לאחר תפילת ערבית מחשש שמא יאבדו (או שהן מוקצה כדין כלי שמלאכתו לאיסור)?

ת. א. כן.

ב. לפי הרמב"ם – מותר, לפי הרמ"א – אסור.

ש. א. האם בימינו מותר לנוהגים כרמב"ם להקפיד שלאחר עשיית צרכים בבית הכסא ביוה"כ ובט"ב

ג' שבט תשל"ח

לק"י

לכבוד הרב שלום נגר הי"ו

כנהר שלום

הכוונה מצדדי גוף האדם דומיא דמאחוריו, אבל כל שהוא כנגד לבו רשאי, ואין צורך לקרוע דוקא מבית הצואר כדעת קצת, ודין מפורש הוא שגופיה (בגד הזיעה) אינו צריך לקרוע (אבל ח, ג), אפילו על אביו ואמו, וכ"ש על שאר מתים שאין חיוב לקרוע אלא בגד עליין.

ה. בענין עלית נשים לאחר המטה, זו רעה חולה. נשי תימן היו צנועות ומעולם לא יצאו נשים אחר המטה, ואלו כאן מעטה הצניעות ורבה הפריצות מתערבות בין גברים ונדחקים זה בזה גברים ונשים נפרצו כל המחיצות, ופעמים שיש רבוי בעת ההספד שכולם נדחקים לשמוע אתה רואה גברים ונשים דבוקים זה בזה, אוי לעינים שכך רואות, ואין לאל ידך. ולא עוד שלמדו הנשים ממקצת עדות שצועקות ומיללות ללא גבול וללא מדה ומביימות התעלפויות ובאים גברים ומחבקים אותן כדי שלא יפלו, אשר לא ראו אבותינו ולא עלתה על לבנו שנגיע לידי כך. אבל בתימן הבכי היה מאופק והספד היה מאופק בהתאם להלכה, עזבונו ארחות חיים ודבקנו במנהגי הגרועים שבשכנו, ואי אפשר להוכיח, כי גם רבים מן "החכמים" בעיניהם ניחא להו באפקירותא, לכן כל אשה חכמת לב תמנע מזה, ותוותר על "מצוות" לוית המת ומן השמיים יזכה למצות שאין בהן נדנוד עברה.

א. נראה שאין "מי שברך" בין גברא לגברא הפסק, כי לאחר שתקנו שכל עולה מברך לפניו ולאחריה אין הפסק, ואין המי שברך גרוע מן המכירה. וכך נלמד מתשובת רבינו ס"י שכ"ט שהיו מברכים את העולה לקרוא בתורה "על ספר תורה" ולשון זה אי אפשר לפרש לאחר קריאת התורה וגלילת הס"ת וסגירתו בתיקו כי זה נקרא בפני ס"ת ולא על ס"ת. וכך אנו נוהגים. כך היו נוהגים בתימן לקרוא הודעות בין גברא לגברא

ב. מנהגנו שהאבלים יוצאים אחר המת עטופים, ולא משום חובת אבלות, כי טרם חלה עליהם עד שיסתם הגולל. אלא משום כניעה וצער.

ג. אבל יכול להיות ש"צ כי הוא חייב בתפילה ככל אדם אחר. וכלל הוא כל החייב בדבר מוציא את אחרים י"ח

ד. הקריעה נהגו בתימן לקרוע מן הצד (כפי שהעירוני בהליכות תימן) וכבר דן בזה הרדב"ז, אין צורך לקרוע במעיל ואין קריעת המעיל קריעה, וכך לא נהגו בתימן לקרוע "אלקצירה", אבל קורעין חלוק וחולצה וכדומה. והאמור בהלכה שהקורע מן הצד לא יצא י"ח

(מתוך – שו"ת הרב קאפח. מהדיר: הרב שלום נגר חלק ד עמ' שיא)